

BAREVNÁ HUDBA

PRVNÍ PRAKTICKÉ POKUSY O TENTO TYP SYNESTEZIE

LOUIS BERTRAND CASTEL - barevné cembalo. 2. polovina 18. století. Castel tvrdil, že barevná hudba je “původním” jazykem, kterým se mluvilo v ráji, takže podle něj bylo možné, aby hudbu takto vnímali i neslyšící. Cembalo mělo celkem 60 barevných destiček, které se vysunovaly při stisku dané klávesy. Nástroj se nedochoval, popis je ale znám a píše o něm i skladatel Georg Friedrich Telemann, který Castela několikrát navštívil.

*Que n'ont ils tous Employés leur tems à la même Machine.
Le Pere Castel. rapport des Sons et des Couleurs.*

WALLACE RIMINGTON - konec 19. století. Zajímal se o světelné efekty a nalezení "vědeckého" vztahu mezi hudbou a barvou. Sestrojil několik typů barevných varhan (harmonii), kde klávesnice napojená na mechanismus zavírala nebo otvírala boxy s barevnými reflektory. Zajímavé bylo, že zvukovou složku bylo možné vypnout a hrát tak pouze "čistou" světelnou hudbu.

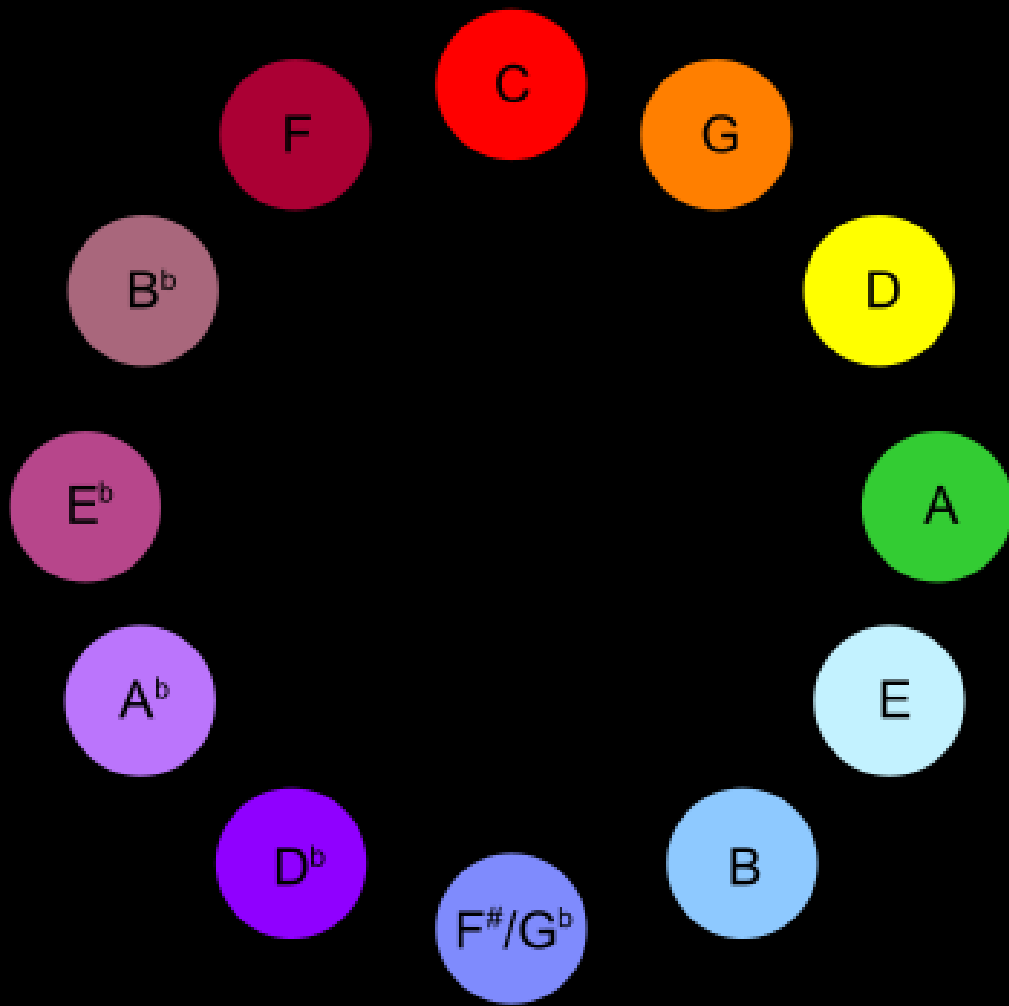
ALEXANDR NIKOLAJEVIČ SKRJABIN (1872-1915)

(Na fotografii druhý zleva). Klíčová postava vývoje barevné hudby. Dalo by se říci, že všechny předchozí pokusy o syntézu barev a hudby se mu podařilo dotáhnout do konce.

Skrjabin byl žákem Nikolaje Zvereva (na fotografii sedící za stolem) - velice přísného učitele hry na klavír. Do třídy chodil mimo jiné i s Rachmaninovem. Kariéru začínajícího klavírního

virtuosa přerušila zvláštní událost – Skrjabin si poměrně brzy přecvičil pravou ruku a tím pádem už nemohl hrát na úplně špičkové úrovni. Proto se dál věnoval spíš skladbě a možná i tato okolnost způsobila jeho příklon k tehdy módním mystickým autorům (Blavatská, Steiner) a k vymýšlení koncepcí v oblasti barevné hudby.

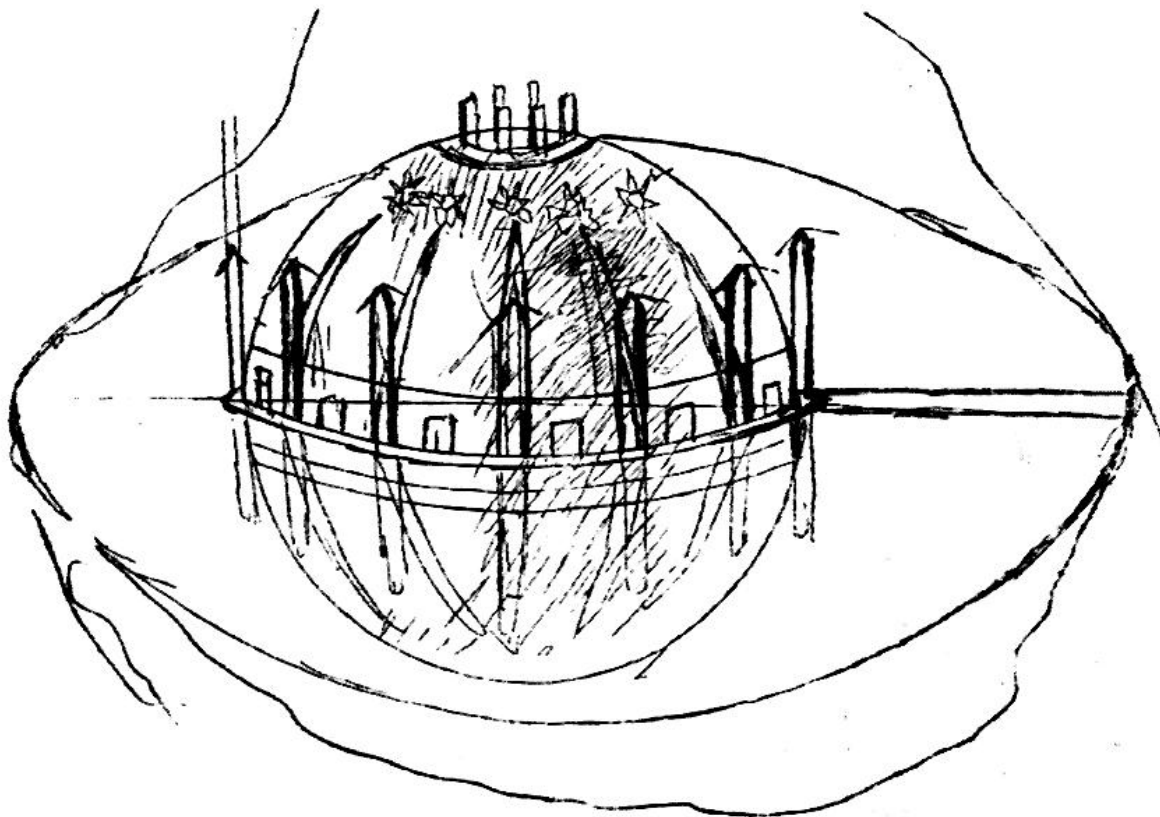
V souladu s dobovými mystiky byl Skrjabin přesvědčen o existenci astrálního těla – respektive barevných aur, které u každé bytosti určitým způsobem “přesahují” do reálného světa. Tyto a jiné další myšlenky ho podnítily k vytvoření konceptu tzv. “barevného klavíru”, kde každý tón reprezentoval konkrétní barvu a zároveň byl tedy jakýmsi “zviditelněním” části astrálního těla.

Ruku v ruce s tím šly i Skrjabinovy snahy o vymýšlení “tajemných” a neobvyklých harmonií a hudebních forem (v konečném důsledku zpravidla jednovětých), které by co nejvěrněji zachycovaly proud vědomí směřující k mystickému vytržení (extázi), v němž je astrální i reálné bytí nazíráno ve zvláštní celistvosti.

Skrjabin byl v tomto ohledu neobyčejně důsledný – šlo mu nejen o synestezii formální – tj. “prosté” spojení hudby s obrazem, ale především o syntézu vnitřní, obsahovou.

První takovou skladbou, v níž barvy měly s hudbou tvořit nedílný celek byla symfonie s názvem Prométheus, neboli “Poema ohně”, kterou Skrjabin dokončil v roce 1913. Byl to v podstatě jednovětý klavírní koncert. Ke každé klávěse piana byla přiděleno několik stejně barevných žárovek, které se stisknutím na příslušnou klávesu měly spínat. Barevná světla měla být umístěna na stropě koncertního sálu. Takového provedení (které bylo v té době obtížné realizovatelné) se skladatel bohužel nedožil. Skrjabin umírá poměrně rychle na otravu krve v roce 1915 ve věku 43 let...

Ze stejného důvodu zůstal nedokončen i poslední Skrjabinův projekt - skladba s názvem *Mysterium* - kvůli níž zakoupil pozemek v Indii. Provedení se mělo odehrávat v polokouli stojící na vodě za přítomnosti dvou tisíc hudebníků. Polokoule měla celkem pojmout přibližně 5000 lidí a mělo se jednat o zvláštní synestetický "rituál", do něhož měl být kromě hudby a barev zapojen tanec, ale i určité vůně. Do prostoru se mělo vstupovat osumnácti barevnými branami (symbolizující hvězdy) a každé provedení této skladby mělo působit mocným katarzním dojmem. Tímto způsobem chtěl Skrajabin změnit lidstvo - přivést ho k astrálnímu vědomí a tím pádem změnit i svět. Skladbu dokončil v 60. letech dle dochovaných fragmentů skladatel Alexandr Němtin. K realizaci původního Skrjabinova záměru však nikdy nedošlo...